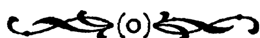
అంబరీషోపాఖ్యానము

శ్రీమధుసూదనాయనమః. 13

అంబరీషోపాఖ్యానము.

1 శ్రీధవుడగుమాధవు నెల్లప్పుడు • చిత్తమందుననిచి
గణానృపసత్తమువినుతించి
పలుకులవెలదిని ప్రార్థించి
గౌరిసమేతుండగు శంకరుపద • కమలములకునారగి
కవిసత్తముల హృదయమెరిగి

2 చదివెడిపిల్లలు మహార్ణవముకివి• జెప్పకొనెడియట్లు
వినుజను లహాహాయనునట్లు
నవరసములు నొలికెడియట్లు
భక్తిమీరగా రచియించెదహరి• భక్తునిచరితంబు
భవభయసంకటభంగంబు

3 ఇనవంశంబున నాభాగుండను• జననాధునిసుతుడు
మునివరుపూజసమాన్వితుడు
సుగుణంబులకునాలయుండు
అంబుజనాభునికిని భక్తుండౌ• అంబరీషుడిలను
సురదారనుంబలె మెలగుచును

4 సప్తద్వీపాక్రాంతంబగు భూ• చక్రముపాలించు
ప్రజలనుబిడ్డలవలెగాంచు
ద్విజులనుజూచివందముంచు
ధర్మముదప్పక నాల్గుపాదములు• ధరణిని యీరీతి
నేలుచునుండెను బహుఖ్యాతి

5 చిత్తము శ్రీహరియందుజేర్చి వాశిష్టుడు మొదలైన
ఋషులతో గూడిగణ్యమైన
జేసిన నఘుహారంబులైన
నశ్వమేధములు జేసెపెక్కు సారస్వతితటమందు
గ్రుంకినకలుషహారమునందు

6 మంటిగడ్డ బంగారము రెండు సమంబుగమదినెంచీ
అఖిలముహరియందుననుంచీ
తనమదిహరిసేవినుగించీ
ఘనుడగునృపసత్తముడు రాజఋషియనగ వెలుగుచుండె
సురలేపొగడగ దివినుండీ

7 హరియని యేనాఘ్రాణించును శ్రీహరియేయని తాకు
దినుటకుహరియేయనిపల్కు
ప్రజలతో హరియేయనుమీాకు
హరియుదప్ప వేరొక్కటిలేదని అంబరీషుడనును
ఎంచునుహరిసేమననువను

8 అతనిసుగుణముల లెక్క పెట్టనల♦చతురాననుకైన
కాకోదరపతికినైన
గీష్పతిబృహస్పతికైన
వలనుపడవ్రయనెజిరీతియాతడు♦వసుధనుపాలింప
వెలగెనుజగతిసంతసింప

9 ఈరీతిగపాలింపగమానెను♦యిచ్చవసుధయందు
గజరథసముదాయములందు
వాజులమొత్తంబులయందు
పుత్రమిత్రసత్పౌత్రులయందును♦భోగంబులయందు
ధనమణిసంచయంబులందు

10 సంసారాంబుధితగులంబునుతా♦చయ్యనవిడధీశి
బహువిధ సంపదలనురోశి
హరియందలరుభక్తిజేసి
నాకడేయగుమనుధ్యానముహరియని♦నొవ్వగజేయమును
నుండగ శ్రీహరిమనమునను

11 నాభక్తుండౌరా శభాషుయని♦నాత్మలోనదలచీ
సుజనసురక్షణమనియెంచీ
రిపుజన వక్రింబనిమించీ
తనుదాల్చెడిచుట్టుకైదువును నా♦తనిరక్షణకిచ్చె
దివిజజనంబునిచ్చమెచ్చె

12 అంతటభూకాంతుడు సంతసములో♦నాత్మమహిషితోడ
ద్వాదశివ్రతముసేయుజాడ
దెలిపియు నేటిదరికిగూడ
జేరిమాధవుని గూర్చివ్రతంబును♦జేయగమొదలిడిరీ
భక్తాగ్రేసరులనుమీరీ

13 యీకరణిగజేసివ్రతాంతంబున♦యాకార్తికమందు
దినములు నొకటిరెండునుందు
మనుచునుమాధవుమనముందు
దలచియునుండిరి నుపవాసంబులు♦ధన్యగుణమహాత్ముల్
శిరివరుదలచుచుండుచరితుల్

14 తేకువతో నుపవశించి కాళిం♦దీజలములమున్గీ
హారినభిషేకించియుపొంగీ
పూవులగంధంబులనింగీ
దేవదుంధుభులు మేల్ భళియనగా♦ దేవునిపూజించీ
మనముకు సంతోషముకునించీ

15 గారవమున నుద్యద్వాదికులకు♦క్షీరంబులు పిండు
రజితపుగోరిజలతోనుండు
కనకపుశృంగంబులగండు
మీరియున్న నర్బుదాలమందల♦మేదినిపతియొసగె
తదనంతరము యిటులజరిగె

16 భక్ష్యభోజ్యచోష్యాదికములతో♦బ్రాహ్మణోత్తములకు
విద్యల కాటపట్టుప్రజకు
మహాతప మునిగణోత్తములకు
విందులొనర్చియు తృప్తిపరచిగో♦విందునిభక్తుండు
మాధవునలచుచు మరిమొందు

17 పారణసేయుట కుద్యోగింపగ • భాసురవర్యుండు
నిగమపదోపన్యాసుండు
అనుపమయోగాభ్యాసుఁడు
రవిభాసుండౌ దుర్వాసుండౌ • రాజసన్నిధికిని
వచ్చెనుసంతసింపమదిని

18 తటుకునవచ్చిన మునిసత్తము కుచి • తాసనంబమర్చి
తగువిధిపూజలచేపేర్చి
పాదద్వయమునొకటిజేర్చి
తోయంబులతోగడగియు సేమము • తోరముగానడిగి
అన్నముగుడువమనియుగడగి

19 నమస్కారములుపెక్కులొనర్చిన • నామునివర్యుండు
సంతసముతో వెలుగుచునుండీ
వల్లెయని బాగనుచుండి
కాళిందీజలముల గ్రుంకుటకై • కడువడిజనెమునియు
మనమునవేరొకవిధమనియు

20 ఆవిధిజలములలోఁగ్రుంకియుబహు♦సావధానమతుఁడై
అతియగుధ్యానసమాగతుఁడై
వ్రితమునుభంగపరుపగలఁడై
మునిగిమునిగి రాకతడవుజేసిన♦మనుజాధిప బుధుఁడు
ఉత్తముఁడంబరీషనృపుఁడు

21 కాలముమించును పారణంబునకు♦వీలుదోఁచదాయె
మునియును నీరువెడలఁడాయె
తాపసవర్యుండేమాయె
ననిచింతించియు విద్వజ్జనముల♦నాదరమునబిలచి
యిట్లనిదీనతవచియించె

22 తాపసోత్తముఁడు స్నానముజేయగ♦తటినికేగిరాఁడు
ద్వాదశిపారణయునుజూడ
మించుచునున్నదినాఁటోఁడ
వచియింపుడు నర్వ్యమైనపనినోఁ♦విప్రోత్తములారా
శ్రుతులలోనలువకుసములారా

23 అనియును నాబుధ సముదయమిట్లనె॰నంబరీషుతోఁడ
నిర్మలధర్మచరితుతోఁడ
శ్రీహరిభక్తవర్యుతోఁడ
అతిథి రామిచే ద్వాదశిపారణ॰నాపబాడిగాదు
నీరమునారగింపుసాధు

24 అనివిప్రులుమదిగల సందేహము॰నరత్రుటిలోఁబాప
నృపఋషిమధురిపునదినిలిపి
సలిలముభక్షణంబుసలిపి
అననెదురుచూచుచునుండెనుదు॰ర్వాసునిగమనంబు
కేశవదాసుడుమార్గంబు

25 దుర్వాసుండాయమునానదిలో॰తోఁడరిగ్రుంకులిడియు
రాజును జేరి నతిథివిధియు
పూజలునృపవరుచేగనియు
అంబరీషుడొనరించినయట్టి యు॰దంతమంతయు గాని
నెరిగియు నాగ్రహముచుబూని

26 బొమముడిమొగముతో నదరెడిమేనితో ♦ బాగుగఁగోపించి
కనులలోనిప్పులురులగాంచి
ఆకలిచేనృపురెట్టించి
నీదురహంకారునిగంటిరెయని ♦ నితరులతోననుచు
నాపనచూపెదయిదెయనుచు

27 కుడువగరమ్మనిననుముందరతను ♦ గుడిచెనుమూర్ఖుండు
ఎటులౌ శ్రీహరిభక్తుండు
బహువిధములదుష్కర్ముండు
నాదగుశౌర్యముచూపించెదరా ♦ నరాధమానీకు
కనలిననెదురెవ్వరునాకు

28 పెటపెటదంతంబులు గీటుచుతన ♦ జటమొదటికెబెరికి
కాలుండోయన నృపుమదికి
దోచియు హుంకరించిపైకి
నేలపదంబులు దొక్కుచుజనియెను ♦ నిమిషమాత్రిలోన
రాజర్షియునుభీతినూన

29 యీవిధమంతయు సదయహృదయుడై యావిశ్వంభరుడు
నెరిగియుతాపసాధముండు
దాసునికిని జేశెడిదుండ
గమునుచక్కగానవరింపుమయని కరసుదర్శనమును
బంపెనుమునిమదమణపగను

30 ప్రళయాంతముగావచ్చెననంగా పడెనుల్కములనగా
సురలతిభీతినొందిరనగా
ననలముమిన్నుముట్టెననగా
మంటలుమండుచువచ్చి మునీందుని తుంటవనులుమాన్పి
యాతని వెంటదగులజొచ్చె

31 మానీశ్వరుడును భయాక్రాంతుడై మేరుగుహాలోజొరగా
నదియునుమేరుగుహాలోజొరగా
భువిలోకొంతతడవుబోగా
గోవును వెనుకొనుకోడెమాదిరిగ క్షోణిజొచ్చెనదియు
నృపునకు సంతసింపమదియు

32 మునివర్యుండటకేగిన చక్రము • వెనువెంటనటకేగు
నిలచిననిలుచును వేవేగ
పోయినపోవును తొందరగా
పైక్రిందనదివిశాఖనుజలమున • దిగినదిగునటుదియు
యీవిధివగిలె వెంటమరియు

33 సక్రోధంబున వెంటబడెడివారి • చక్రంబునుగాంచి
ఎచ్చటికేగినరక్షించు
వారును లేరనియోచించి
పద్మభవుండగు బ్రహ్మదండకా • పద్మగర్భుండగుడు
జనియిట్లనెదీనుండగుచు

34 కమలోద్భవునిముగాంచి మునికై దువ • గ్రహ్మరించియువగా
అతడిట్లనియెనుభీతిలగ
హరిచక్రంబునుద్రిప్పంగ
శాతరంబుగాదో మానీశ్వర • నాలకింపుమదిని
చెప్పెదుమాటలవియొన్ని

35 భవుడింద్రాదులుదత్తుండేనును•ప్రజాపతులు•భృగుడు
భూతాధిపతులుసూర్యుండు
మునినేత్రుండగుచంద్రుండు
చక్రాధిపతౌ శ్రీహరియాజ్ఞను•శిరమునదాల్తుము గా
ధీనినిమరలింపను నేగా

36 అనవిడచియటదుర్వాసుడుకై•లాసంబునకొచ్చి
ఉమతోగూడినభవుగాంచి
వందనములనుసమర్పించి
వేయంచులకైదువజ్వాలలుయా•వేదవేద్యకెరుగా
జెప్పినశంకరుడిటులనెగా

37 వినవయ్యాజెప్పెదనాకసమాటను•ఏను దేవలుండు
నారదుడజుడుమహేంద్రుడు
ధర్ముడుసనత్కుమారుండు
కపిలుండును నిర్జరులుసిద్ధులును•గానమునామాయ
తరమాతనిచక్రముదో్రియ

38 గానసీవు శ్రీ హరినికటంబునకు • కడువేగముగాను
బోయియు వందనములతోను
వేడియు కరుణనురాగాను
జేసినయాతడు దీనదయాళుడు • చక్రంబునుదిప్ప
గాచియు మాన్పు నునీముప్పు
39 అసినశంకరునియాశవిడచిముని • యల వైకుంఠముకు
మోక్షముమూల మైనపురికి
ఉత్తమజనముల పెన్నిధికి
యిందుశిలానిర్మిత మైతగు గో • విందుపురికిజనెను
చేతము భీతిమునుంగగను
40 అటుజనిరమతో గూడినమాధవు • తటుకునగనిమునియు
యీాయన కేమిజెప్పదనియు
జేరియొనర్చిదండమనియె
నీదగుచక్రానలజ్వాలలు నా • మీాదవ్రజ్వరిల్లె
నీవేకావుమనుముతల్లి

41 నీమహిమంబిసుమంతగానకను♦ నేనతిమూర్ఖుఁడనై
మదమున క్రొవ్వినవాడనునై
తెలియనిమూఢచిత్తమతినై
కానకజేసితి తమభక్తునకప♦కారముమహాదేవా
పదములబడితిని నిదెబ్రోవా

42 యీవిధిహరిపదములపైఁ నొరిగియు♦ లేవకుండగాను
కరమున నెత్తియు నిట్లనెను
మిక్కిలిసంభ్రమంబుతోను
నాభక్తుఁడునాదుమేలుఁగోరును♦ తాపసవర్యుండ
వారికినేబరమాప్తుండ

43 తనువుమనువువిడచియుచుట్టాలను♦ తానీకమువిడచి
సంపదదశలెల్లనువిడచి
భార్యనుగూడవిసర్జించి
నన్నునెల్లకాలములజపించుచు♦నున్నవారినేను
విడువను నెట్టివారికైన

44 పంచేంద్రియములు మానములో విసర్జించియు బంధములు
నను స్థాపింతురు మానసులలో
స్మరణను జేయుదురిలకలలో
మంచివారని పుణ్యాంగనజనములు • మరగిన మాదిరిగా
సాధుల హృదయము నాయదిగా

45 నాచిత్తము సాధుల హృదయంబుల • నాట్యమాడుచుండు
మనములు నన్నే మరిగుండు
నాయది వారిని మరిగుండు
గావున వారికి నగ్గోచరించిన • కని నామది యుండు
దెలిపెద నింక నువినుచుండు

46 నా తేజము సాధుల హృదయంబుల • నాతతమై యుండు
వారిని కలచు జనుల కుండు
చేతో మోహము చెడి యుండు
ఖ్యాతిగలుగున దెపో విప్రుడ నా • భాగుని పుత్రుండు
అభయంబొసగు నృపవరుండు

47 అనిపురుషోత్తముడానతివ్వగా• అంబరీషుడపుడు
దండకుచక్రపుమగ్నుండు
మునివరుడుదితస్వాంతుండు
నిర్విశానదుర్వాసుడుజనిధర•
బట్టియువిడువకుండగాను

48 చరణస్పర్శనమునకోడుచు శ్రీ• చక్రిశిష్యుడపుడు
కరుణారససమాన్వితుండు
సాధులలోనసత్తముండు
తనమనమునచక్రమునునుతించెను•తగువిధంబుగాను
దేవతలెల్లపొగడగాను

49 పావకుడవుభానుడవుచంద్రుడవు•బ్రహ్మంబునునీవ
జలమాకాశపృధ్వివీవ
భూతేంద్రియనికరమునీవ
యజ్ఞంబునుసత్యంబునుఫలలో• కేశులనగనీవే
సర్వాత్మయుకాలమునీవే

50 భువిపై వేబహుక్రతువులఫలమగు• భోజివియునునీవే
నిత్యముయాదితేజమీవే
శమధర్మంబులనగనీవే
చక్రిచేతబహుమన్ననబడసితి• చక్రమునిగావు
మ్రొక్కెదచాలునుయికబ్రోవు

51 నిద్రబోవకలలోనగుపడగను• నిన్నుగాంచినజాల్
వేగినకులసతులగుభార్యల్
ఏదువగుండెలుబహుబిడ్డల్
గాగనుపెద్దగునిద్దురవోవగ• గావించెడినీదు
మహిమనువర్ణింపగరాదు

52 అనియీవిధముగచక్రిస్తోత్రము• నంబరీషుడునిచి
కరద్వయినొసటికిముకుళించి
యిట్లనెహరినిమనమునుంచి
దండంబొనరుతుపుణ్యాసేతువుకు• దైత్యహారణమునకు
విమలంబైనరూపమునకు

53 మరియిట్లనసేధర్మమునందున♦మెలగుచుందునేని
ద్విజుడే దైవంబగునేని
మనసౌయర్థమిత్తునేని
యీవిప్రునకలవడినకష్టమది♦యిపుడెతొలంగును—
మనమతిధైర్యమునందునుగా

54 నేజేశేడికొలుపుల చేతనుహాం♦నిఖలశుభంబులచే
మిక్కిలిచేతోమోదముచే
నుండినయిప్పుడీచక్రముచే
గలిగెడిబాధతొలంగుంగావుత♦కంజాక్షునికృపను
మునికినికనులపండువుగను

55 అనియీవిధమున స్తవమొనరింపగ♦యాచక్రనగొంగ
నృపుడరె మేల్భళియనిబొంగ
క్షేమనిదివిసురలనంగ
మునికేబాధనుమూడఁజేయుకను♦మురహరుదరికేగె
నిభుకీర్తియునిండగనింగీ

56 యిటుజనముని మెలమెల్లగధరణీ ♦ విభుతగదీవించి
యిట్లనెసంతసంబుమించి
నాదగుశోకమాలకించి
కరుణగాచితిమరల్చిచక్రిమును ♦ కాశ్యపీశమాళి
పరోపకరుండరునినుబోలి

57 శ్రవణంబుననెవ్వనిదోకనామము ♦ సవరణగాబడిన
బాయునుసర్వపాపములను
మిక్కిలిసద్వృత్తముడౌను
అట్టిమాధవునిభక్తులకెందును ♦ నడ్డంబునులేదు
నేరునుతుల్యమనగరాదు.

58 నేజేసినతప్పునుమదినెంచక ♦ నెనరుంచితివీవె
పోయినప్రాణినిల్పితీవె
వ్రతపరిపూర్తిజేశితీవె
నీకెల్లప్పుడుమేలుదలంచెద ♦ నేబోయెదరాజా
సద్గుణరవిభాసురతేజా

59 అనవిని మొ్రిక్కియుపార్వతి తేజం♦డానందముతోడ
మునికిని భక్ష్యంబులతోడ
గోఘృత శాకంబులతోడ
భుజియింపగ బెట్టిన భూసురుడును♦ బొందిసంతసమును
భూనృపవర్యునికిట్లనెను
60 గంటినిన్ను నీచరితమువింటిని♦దింటినిఅన్నంబు
త్రావితికాళిందిజలంబు
సర్గపుసురసముదాయంబు
మర్త్యజనంబులునిన్నెన్నుదురో♦మానవాధినాథ
జనెదనుధర్మగుణప్రబోధ
61 అనిదీవన జేసియుదుర్వాసుడు♦వనజోద్భవుపురము
జనిమెన్పు పేందు్రడుసంబరము
నొందియుమునిబోయెడికాలం
బునకువత్సరమునిండివ్రతముపరి♦పూర్ణంబగుకతన
లిసెనోగిరముసంతసమున

62 మునిజేసినకృత్యముదహించుటకు ♦ మునవరమాయనుచు
హరికృపతోడయ్యెనటంచు
ఇదిశ్రీహరిమహత్త్వమంచు
హరిదాసులకీవరభోగంబులు ♦ నరకసమంబనియు
నృపవర్యుడువిరక్తుడయ్యె

63 తనతోసమానంబుగవెలిగెడితన ♦ తనయులరావించి
ధరణీభరముఁదాల్పబంచి
తనుకాననముప్రవేశించి
కామవర్జితుండైహరితుల్యుం ♦ డై మేల్వారిగాంచె
దనకీర్తిసురలగ్గించా

64 యీకథచదివినవినినవారికిని ♦ నిలయిడుఃపులపాటి
హరిభక్తుండోపిసుపాటి
నారాయణకవిమదినాటి
బ్రోచెడిశ్రీచెన్నకేశుడవ్వాడు ♦ బ్రోచును వారలను
బాపియుభవబంధంబులును

గద్య

ఇది శ్రీభారద్వాజ సగోత్రపవిత్ర పిసుపాటాన్వయ ప
యోదధికైరవమిత్ర శ్రీ ఆర్యాసహాయ చరణకమ
లసేవాదురంధరలక్ష్మయామాత్యపౌత్ర పున్న
యార్యచతుర్థపుత్ర నారాయణకవిప్రణీతం
బైన అంబరీషోపాఖ్యానము మహార్ణవమి
పద్యములు

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

10389